

SEKSIONI I KATËRT
ÇËSHTJA DELVINA KUNDËR SHQIPËRISË
(ANKIMI NR.49106/06)

VENDIM
(THEMELI)
STRASBURG
8 MARS 2011

Ky vendim do të marrë formë të prerë në rrethanat e përcaktuara në nenin 44§2 të Konventës. Ai mund t'i nënshtrohet rishikimit redaktues.

Në çështjen Delvina kundër Shqipërisë,
Gjykata Europiane e të Drejtave të Njeriut (seksioni i katërt), në cilësinë e një Dhome të përbërë nga:
Nikolas Bratza, kryetar,
Ljiljana Mijović
Sverre Erik Jebens
Päivi Hirvelä
Ledi Bianku
Vincent A. de Gaetano, gjykatës
dhe Lawrence Early, regjistruer i seksionit
Pas shqyrtimit me dyer të mbyllura më 15 shkurt 2011
Shpall vendimin e mëposhtëm, të miratuar po në atë datë.

PROCEDURA

1. Çështja e ka zanafillën në ankimin (nr.49106/06) kundër Republikës së Shqipërisë e depozituar në Gjykatë sipas nenit 34 të Konventës për mbrojtjen e të drejtave të njeriut dhe lirive themelore (Konventa) nga tre shtetas Shqiptarë, z.Sherif Delvina, z.Ahmet Delvina dhe znj.Fatime Delvina (ankuesit), më 23 nëntor 2006.

2. Ankuesit u përfaqësuan nga znj. L.Suli, avokate që ushtron profesionin e saj në Tiranë. Qeveria Shqiptare (Qeveria) u përfaqësua nga agjentja e saj në atë kohë, znj.S.Meneri.

3. Ankuesit pretendonin shkelje të nenit 6§1 të Konventës në lidhje me parregullsinë e procedurave vendase dhe moszbatimin e vendimit përfundimtar të gjykatës. Gjithashtu, ato u bazuan në nenin 13 të Konventës dhe nenin 1 të protokollit nr.1 të Konventës në lidhje me mungesën e mjetit efektiv ligjor për sa i përket shumës së kompensimit të tyre.

4. Më 14 shkurt 2008 kryetari i seksionit, të cilit i ishte caktuar çështja, vendosi ta njoftojë Qeverinë për ankimin. Sipas dispozitave të nenit 29 § 3 të Konventës, u vendos që themeli i çështjes të shqyrtohej në të njëjtën kohë me pranueshmërinë e tij.

5. Secila nga palët, ankuesit dhe Qeveria, depozituan vëzhgimet e tyre të mëtejshme me shkrim (rregulli 59§1).

FAKTET

RRETHANAT E ÇËSHTJES

6. Ankuesit kanë lindur përkatësisht më: 1932, 1934 dhe 1942, dhe jetojnë në Shqipëri.

A. Historiku i çështjes dhe procedurat administrative

7. Më 1950-ën një parcelë toke me sipërfaqe 1,600 m², e cila i përkiste babait të ankuesve u konfiskua nga regjimi pa u kompensuar, i cili më pas ndërtoi një ndërtesë në parcelën e tokës.

8. Më 1 korrik 1991 Ambasada Italiane në Shqipëri bleu dy ndërtesa në Tiranë, njëra prej të cilave ndodhej në parcelën e tokës së trashëguar të ankuesve. Transaksioni u përfundua nëpërmjet një marrëveshjeje ndërshtetërore, e vërtetuar me shkëmbime të notave verbale mes dy qeverive. Të drejtat përkatëse të pronësisë nuk u regjistruan në zyrën e Regjistrimit të Pasurive në Tiranë.

9. Si rrjedhojë, Qeveria Shqiptare përdori të ardhurat nga transaksioni për të blerë ambientet e Ambasadës Shqiptare në Romë (*shih, gjithashtu, Vrioni dhe të tjerë kundër Shqipërisë dhe Italisë, nr.35720/04 dhe 42832/06, §§ 7-16, 29 shtator 2009 për një përshkrim të ngjashëm të fakteve*).

10. Sipas ligjit të kthimit dhe kompensimit të pronave, ankuesit ngritën padi pranë Komisionit të Kthimit dhe Kompensimit të Pronave, “Komisioni” në Tiranë, duke pretenduar të drejtën mbi pronën e babait të tyre.

11. Më 28 korrik 1999, Komisioni u njohu ankuesve të drejtën mbi pronën e babait të tyre për sipërfaqen prej 1,600 m² dhe pranoi faktin se parcela e tokës ishte zënë nga Ambasada Italiane në Shqipëri. Meqenëse ndërtesat ishin ndërtuar në atë tokë, Komisioni vendosi që zotëruesi i tyre, Qeveria Italiane, duhej të paguante qira për tokën ose të riblinte tokën me marrëveshje.

12. Gjithashtu, ankuesit u pajisën me një certifikatë regjistrimi pasurie lëshuar nga zyra e regjistrimit të pasurive: regjistrimi nr.137, datë 9 gusht 1999.

13. Ankuesit pretendonin se ato i dërguan letra Ambasadës Italiane që të paguante një tarifë qiraje ose t’ia shisnin parcelën e tokës sipas vendimit të Komisionit. Megjithatë, Ambasada Italiane shpjegoi se prona u kishte kaluar atyre nëpërmjet shkëmbimit të notave verbale më 1991-in.

A. Proceset gjyqësore lidhur me kthimin e pronave dhe kompensimin

14. Më 16 janar 2003 ankuesit ngritën padi për të rimarrë pronën dhe për të përfutur dëmet nga autoritetet italiane.

15. Më 22 qershor 2004 Gjykata e Rrethit Tiranë anuloi vendimin e Komisionit në lidhje me kthimin fizik të pronës ankuesve, meqenëse kjo parcelë toke ishte zënë në mënyrë të ligjshme nga Ambasada Italiane që më 1991. Për më tepër, ajo vendosi që ankuesit të kompensoheshin për sipërfaqen prej 1,600 m² në një nga mënyrat e parashikuara me ligj. Gjykata e Apelit dhe Gjykata e Lartë, nëpërmjet vendimeve të arsyetuara, miratuan vendimin e Gjykatës së Rrethit respektivisht më 25 mars 2005 dhe 6 qershor 2006. Më 24 nëntor 2006 ankuesit ngritën padi kushtetuese pranë Gjykatës Kushtetuese.

16. Më 8 dhjetor 2006, Gjykata Kushtetuese, me trup gjykues të përbërë nga tre gjyqtarë, e shpalli ankimin të papranueshëm.

I. E DREJTA E BRENDSHME PËRKATËSE

A. Kushtetuta

17. Dispozitat përkatëse të Kushtetutës shqiptare citojnë si më poshtë:

Neni 42 § 2

“Kushdo, për mbrojtjen e të drejtave të lirive dhe interesave të tij kushtetuese dhe ligjore ose në rastin e akuzave të ngritura kundër tij, ka të drejtën e një gjykimi të drejtë dhe publik brenda një afati të arsyeshëm nga një gjykatë e pavarur dhe e paanshme e caktuar me ligj.”

Neni 142 § 3

“Organet e shtetit janë të detyruara të ekzekutojnë vendimet gjyqësore.”

Neni 131

“Gjykata Kushtetuese vendos për:... f) gjykimin përfundimtar të ankesave të individëve për shkeljen e të drejtave të tyre kushtetuese për një proces të rregullt ligjor, pasi të jenë shteruar të gjitha mjetet juridike për mbrojtjen e këtyre të drejtave.”

B. Ligji i pronave

18. E drejta e brendshme vendase në lidhje me kthimin dhe kompensimin e pronave në Shqipëri është përshkruar në vendimet e Gjonbocari dhe të tjerë kundër Shqipërisë, nr.10508/02, §§ 36-43, 23 tetor 2007, Driza kundër Shqipërisë, nr.33771/02, §§ 36-43, 13 nëntor 2007, Ramadhi dhe të tjerë kundër Shqipërisë, nr.38222/02, §§ 23-30 13 nëntor 2007.

19. Masa të reja dhe thelbësore legjislative janë miratuar duke ndryshuar ligjin e pronave të vitit 2004 që me miratimin e këtyre vendimeve. Ndryshimet kryesore janë si më poshtë vijon:

1. Ligji i pronave 2005 (ligji nr.9388 i datës 4 maj 2005)

20. Seksioni 3 zgjati deri më 31 dhjetor 2007 afatin për përfundimin e shqyrtimit të ankimeve për njohjen, kthimin dhe kompensimin e pasurisë së paluajtshme, me përjashtim të pagesës së shumës së kompensimit, afati i së cilës u caktua për vitin 2015.

2. Ligji i pronave 2006 (ligji nr.9583 i datës 17 korrik 2006)

21. Seksioni 13 krijoi Agjencinë për Kthimin dhe Kompensimin e pronave (agjencia qendrore) e cila zëvendësoi Komitetin Shtetëror mbi Kthimin dhe Kompensimin e Pronave (Komitetin Shtetëror). Agjencia qendrore, e cila drejtohej nga një drejtor, e kishte qendrën në Tiranë dhe përbëhej nga dymbëdhjetë zyra rajonale të agjencisë.

22. Sipas seksionit 14, zyra rajonale e Agjencisë ishte përgjegjëse për shqyrtimin fillestar të ankimeve për njohjen e të drejtave të pronës, në përgjigje të së cilës ajo vendosi kthimin e pronës dhe/ose kompensimin *in lieu*/në vend të saj. Seksioni 15 përcaktoi afatin për parashtrimin e ankimeve për njohjen e të drejtave të pronës për 1 tetor 2007.

23. Seksioni 16 përcaktoi se kundër vendimit të zyrës së agjencisë rajonale mund të apelohej pranë Agjencisë qendrore. Kundër vendimit të Agjencisë qendrore mund të apelohej pranë Gjykatës së Rrethit Tiranë brenda 30 ditëve nga njoftimi i tij.

24. Seksioni 21 zgjati deri më 31 qershor 2008 afatin për përfundimin e shqyrtimit të ankimeve për njohjen, kthimin dhe kompensimin e pasurisë së paluajtshme, me përjashtim të pagesës së kompensimit.

25. Seksioni 22 parashikoi krijimin e Fondit të Kompensimit në Natyrë (FKNN), së bashku me Fondin e Kompensimit Financiar (FKF). Qeveria duhej të miratonte listën e pronave që do t'i alokoheshin FKNN-së, brenda 60 ditëve nga hyrja në fuqi e ligjit.

3. Ligji i pronave 2007 (ligji nr.9684 i datës 6 shkurt 2007)

26. Seksioni 1 parashikonte se Agjencia qendrore ishte përgjegjëse për shqyrtimin e kërkesave për kompensimet në natyrë dhe në para. Agjencia qendrore ishte, gjithashtu, përgjegjëse për shqyrtimin e ankesave kundër vendimeve të zyrave rajonale të Agjencisë.

27. Seksioni 2 rikujtonte se zyrat rajonale të Agjencisë vazhdonin të ishin përgjegjëse për shqyrtimin fillestar të ankimeve për njohjen e të drejtave të pronës. Ankuesi ose Zyra e Avokatit të Shtetit kishte të drejtë të apelonte kundër këtij vendimi brenda 30 ditëve pranë Agjencisë qendrore, e cila ishte organi më i lartë administrativ. Një vendim i tillë administrativ ishte i përshtatshëm për shqyrtim gjyqësor në përputhje me dispozitat e Kodit të Procedurës Civile.

4. Ligji i pronave 2008 (ligji nr.9898 i datës 10 prill 2008)

28. Seksioni 1 zgjati deri më 31 dhjetor 2008 afatin për paraqitjen e ankimeve për njohjen e të drejtave të pronës dhe kthimin e pronave nga zyrat rajonale të Agjencisë. Gjithashtu, ai parashikonte mundësinë që ankuesit t'i jepej një afat i ri nëpërmjet një vendimi gjykate.

29. Sipas seksionit 2, përfundimi i shqyrtimit të ankimeve për njohjen e të drejtave të pronës dhe kthimin e pronave do të mbaronte më 30 qershor 2009, me përjashtim të pagesës së shumës së kompensimit, afati i së cilës u caktua për vitin 2015.

30. Seksioni 3 zgjati deri më 31 dhjetor 2008 afatin për alokimin e pronave FKNN-së.

5. Ligji i pronave 2009 (ligji nr.10 095 i datës 12 mars 2009)

31. Seksioni 2 parashikonte që përveç ndarjeve buxhetore, alokimeve të përfuara nëpërmjet këtij ligji dhe donatorëve të tjerë, FKF-ja do të përbëhej, gjithashtu, nga fitimet e përfuara nëpërmjet ankandevë të pronave shtetërore, të cilat nuk i ishin nënshtruar vendimit të Komisionit.

6. Ligji i pronave 2009 (ligji nr.10 207 i datës 23 dhjetor 2009)

32. Seksioni 6 shfuqizoi zyrat rajonale të agjencisë. Sipas këtij seksioni, arkivat e këtyre zyrave do t'i kalonin Agjencisë qendrore. Sipas seksionit 1, Agjencia qendrore do të përfundonte shqyrtimin e ankimeve për njohjen e të drejtave të pronës dhe kthimin e pronave parashtruar pranë zyrave të mëparshme rajonale të Agjencisë. Agjencia qendrore do të vazhdonte të shqyrtonte ankimet e bëra pranë saj kundër vendimeve të zyrave të mëparshme rajonale të Agjencisë.

33. Sipas nenit 5, ankuesi ose Zyra e Avokatit të Shtetit kishte të drejtë të apelonte kundër vendimit të Agjencisë qendrore brenda 30 ditëve nga njoftimi i tij pranë Gjykatës së Rrethit Tiranë.

34. Seksioni 7 përcaktoi afatin për përfundimin e shqyrtimit të ankimeve për njohjen dhe kthimin e pronave për 31 dhjetor 2011.

7. Ligji i pronave 2010 (ligji nr.10 308 i datës 22 korrik 2010)

35. Ligji i pronave 2010 paraqiste kryesisht mundësinë e kërkesës për rishikimin e vendimeve të komisioneve të mëparshme/zyrave rajonale të Agjencisë.

36. Seksioni 4 zgjati deri më 31 dhjetor 2011 afatin për alokimin e pronave FKNN-së.

C. Vendimet e Këshillit të Ministrave

1. Vendimet e Këshillit të Ministrave (VKM) mbi dhëniet nga Fondi i Kompensimit Financiar (vendimin e Këshillit të Ministrave nr.13 i datës 17 nëntor 2005; vendimin e Këshillit të Ministrave nr.758 i datës 16 nëntor 2006; vendimin e Këshillit të Ministrave nr.566 i datës 5 shtator 2007; vendimin e Këshillit të Ministrave nr.1343 i datës 4 qershor 2008; dhe vendimin e Këshillit të Ministrave nr.487 i datës 6 maj 2009).

37. Sipas nenit 23 të ligjit të pronave 2004, i cili krijoi fondin e kompensimit financiar, Qeveria miratoi vendimet e lartpërmendura, në lidhje me dhënien e kompensimit financiar ish-pronarëve.

38. Në vitin 2005 kompensimi financiar është dhënë në lidhje me pretendimet për kompensim që dalin nga vendimet e Komisionit të Tiranës. Në vitin 2006 kompensimi financiar është dhënë në lidhje me pretendimet për kompensim që dalin nga vendimet e komisioneve të Tiranës dhe Kavajës. Në vitin 2007 grupi i përfituesve u zgjerua duke përfshirë ish-pronarë të cilët përfitonin nga një vendim i Komisionit i nxjerrë në lidhje me qytetet për të cilët ishte miratuar dhe nxjerrë një hartë e vlerësimit të pronave. Në vitin 2008 dhe 2009, të gjithë ish-pronarët, të cilëve u ishte njohur e drejta e kompensimit, sipas vendimit të komisionit/agjencisë rajonale, ishin të pranueshëm për të aplikuar për kompensim financiar.

39. Sipas VKM-ve të miratuara ndërmjet viteve 2005 dhe 2008, ankuesit i kërkohej të bënte një kërkesë standard për kompensim financiar pranë agjencisë qendrore në Tiranë, duke paraqitur, *inter alia*, vendimin e komisionit/agjencisë rajonale, i cili e njihte të drejtën e tij për kompensim. Vetëm ish-pronarët, të cilët nuk kishin marrë kompensim të mëparshëm, u njihej e drejta për kompensim financiar nga viti 2005 deri në vitin 2008. Vendimi i Këshillit të Ministrave i vitit 2009 parashikonte që një ish-pronari i njihej e drejta për kompensim financiar, me kusht që ai nuk kishte përfituar nga: a) kompensimi i mëparshëm; b) kthimi i pjesshëm i pronës; c) e drejta e refuzimit të parë; d) zbatimi i ligjit mbi shpërndarjen e tokës (ligji nr.7501 i datës 19 korrik 1991).

40. Kërkesat do të shqyrtoheshin në renditje kronologjike mbi bazën e datës dhe numrit të vendimit të Komisionit/agjencisë rajonale. Shuma e kompensimit financiar, e cila duhej të llogaritej mbi bazën e hartave të vlerësimit të pronave, kufizohej deri në një maksimum prej 200 m².

41. Parashtrimi i kërkesës sillte pagesën e tarifës së procesit. Ish-pronarët, të cilët nuk kanë pasur sukses me kërkesat e tyre për kompensim financiar në vitin e mëparshëm, mund të riparashtronin kërkesën e tyre në vitin (vitet) në vazhdim pasi të kenë paguar tarifën e procesit.

42. Asnjë nga këto vendime nuk parashikonte dhënien e kompensimit pretenduesve që dalin nga një vendim përfundimtar dhe i zbatueshëm gjykatë.

2. Vendimin e Këshillit të Ministrave mbi hartat e vlerësimit të pronave (vendimi i Këshillit të Ministrave nr.555 i datës 29 shtator 2007; vendimi i Këshillit të Ministrave nr.653 i datës 29 gusht 2007; vendimi i Këshillit të Ministrave nr.139 i datës 13 shkurt 2008; dhe vendimi i Këshillit të Ministrave nr.1620 i datës 26 nëntor 2008).

43. Bazuar në vendimet e lartpërmendura, dy nga të cilat u miratuan në vitin 2007 dhe dy në vitin 2008, Qeveria miratoi dhe nxori harta të vlerësimit të pronave siç renditen më lart. Hartat përfshinin çmimin e referencës për metër katror në të gjithë vendin.

44. Vendimi i parë caktoi çmimin e tokës për rajonet Berat, Gjirokastër, Vlorë dhe Dibër; Vendimi i dytë caktoi çmimin e tokës për rajonet Lezhë, Dibër, Korçë dhe Kukës; Vendimi i tretë caktoi çmimin e tokës për rajonet Fier, Elbasan, Tiranë, Vlorë, Durrës dhe Shkodër. Vendimi i katërt përmbante një listë të përditësuar të çmimeve për qytete të caktuara. Sipas këtij vendimi, çmimi i referencës për metër katror, për zonat në të cilat ndodhej prona e aplikuesit është vlerësuar për të gjithë 180,000.

3. Vendimi i Këshillit të Ministrave mbi kompensimet në natyrë të ish-pronarëve (vendimi i Këshillit të Ministrave nr.567 i datës 5 shtator 2007)

45. Ligji i pronave 2006 parashikonte krijimin e Fondit të Kompensimit në Natyrë (FKNN). Qeveria duhej të miratonte procedurat për shpërndarjen e pronave të mbuluara nga FKNN.

46. Me vendim të datës 5 shtator 2007, Qeveria përcaktoi kriteret dhe procedurat për përcaktimin e pronave shtetërore të mbuluara nga FKNN (vendimi i Këshillit të Ministrave nr.567 i datës 5 shtator 2007). Seksioni 1 rendit llojet e pronave, për shembull: a) pronë publike e paluajtshme, e cila ndodhet në zona turistike; b) pronat e Ministrisë së Mbrojtjes, të cilat nuk janë përdorur nga Forcat e Armatosura dhe janë miratuar nga Presidenti i Republikës; c) tokat bujqësore në dispozicion që i përkasin Ministrisë së Bujqësisë; d) pyjet, kullotat dhe livadhet; dhe e) pronat e institucioneve shtetërore, të cilat janë jashtë aktivitetit të tyre të ardhshëm.

47. Agjencia dhe zyrat e saj rajonale janë përgjegjëse për kontrollin e statusit ligjor të çdo prone të paraqitur nga institucioni shtetëror përkatës. Agjencia paraqet listën përfundimtare të pronave të paluajtshme për

t'i përfshirë në FKNN-në e Ministrisë së Drejtësisë. Qeveria miraton listën dhe e publikon atë në Fletoren Zyrtare.

48. Deri më sot, duket se një listë e tillë akoma nuk është miratuar.

E DREJTA

I. SHKELJA E PRETENDUAR E NENIT 6 § 1 TË KONVENTËS

49. Ankuesit ankuan se procesi gjyqësor ishte i parregullt. Ato, gjithashtu, pretenduan se zbatimi i vendimit të Gjykatës së Apelit i datës 25 mars 2005 ka tejkaluar afatin e arsyeshëm kohor.

Neni 6 § 1 i Konventës, në lidhje me sa më sipër, citon si më poshtë vijon:

“Çdo person ka të drejtë që çështja e tij të dëgjohet drejtësisht, publikisht dhe brenda një afati të arsyeshëm nga një gjykatë....., e cila do të vendosë qoftë për mosmarrëveshjet mbi të drejtat dhe detyrimet e tij me karakter civil.....”.

A. Parregullsia e procesit gjyqësor

50. Ankuesit pretenduan se gjykatat vendase kanë vlerësuar në mënyrë të gabuar provat dhe kanë keqinterpretuar të drejtën vendase. Qeveria argumentoi se procedurat vendase kanë qenë të rregullta. Sipas pikëpamjes së saj, argumentet e ankuesve janë trajtuar në mënyrë të saktë nga gjykatat vendase.

51. Në lidhje me ankimin e ankuesve për vlerësimin e provave dhe interpretimin e së drejtës vendase, Gjykata rikujton se nuk është brenda sferës së saj të zëvendësojë vlerësimin e saj të fakteve me atë të gjykatave vendase dhe, si rregull i përgjithshëm, është detyrë e këtyre gjykatave të vlerësojnë provat përpara tyre dhe të interpretojnë të drejtën vendase. Detyra e Gjykatës është të sigurojë nëse procedurat në tërësinë e tyre, duke përfshirë mënyrën në të cilën janë marrë provat, kanë qenë të rregullta (*shih Jakupi kundër Shqipërisë (dhjetor), nr.11186/03, 1 dhjetor 2009; Beshiri dhe të tjerë kundër Shqipërisë nr.7352/03, § 37, 22 gusht 2006*).

52. Gjykata vlerëson se nuk është provuar se procedurat përpara gjykatave vendase nuk ishin në përputhje me kërkesat e nenit 6 § 1 të Konventës. Ankuesit u përfaqësuan ligjërisht. Ato kishin mundësinë të parashtronin argumentet e tyre dhe të mbrojnë pikëpamjet e tyre. Gjykatat vendase, pas vlerësimit të të gjitha provave, dhanë vendime të arsyeshme dhe rrëzuan pretendimin e tyre. Gjykata nuk është në gjendje të dallojë asnjë shenjë arbitrariteti në vendimet e gjykatave vendase. Ajo nuk konstaton ndonjë shenjë të shkeljes së nenit 6 § 1 të Konventës sipas këtij kreu.

53. Rezulton se ky ankim është haptazi i pabazuar dhe duhet të rrëzohet në përputhje me nenin 35 §§ 3 dhe 4 të Konventës.

B. Moszbatimi i vendimit të Gjykatës së Lartë i datës 6 qershor 2006

1. Pranueshmëria

54. Gjykata vlerëson se ky ankim nuk është haptazi i pabazuar sipas kuptimit të nenit 35 § 3 të Konventës. Më tej, ajo vlerëson se çështja nuk është e papranueshme nga çdo pikëpamje tjetër. Prandaj, për këtë arsye duhet të deklarohet si e pranueshme.

2. Meritat

55. Ankuesit parashtruan se autoritetet nuk kanë marrë asnjë masë për zbatimin e vendimit të Gjykatës së Apelit të datës 25 mars 2005.

56. Qeveria argumentoi se ankuesit asnjëherë nuk kanë kërkuar kompensim pranë autoriteteve vendase. Sipas pikëpamjes së Qeverisë, autoritetet nuk kanë qenë të detyruara të bëjnë ofertë, duke pasur parasysh se ankuesit kanë kundërshtuar vlerësimet e gjykatave vendase.

57. Në lidhje me fushën e këtij ankimi, Gjykata vëren në fillim se neni 6 mbron zbatimin e vendimeve gjyqësore të formës së prerë dhe të detyrueshme, dhe jo vendime të cilat mund të bëhen objekt i kontroleve të mëtejshme të një gjykate të shkallës më të lartë dhe, përfundimisht, e anuloi atë (*shih, për shembull, Ouzounis dhe të tjerë kundër Greqisë, nr.49144/99, § 21, 18 prill 2002; Ioannis Karaholios kundër Greqisë (dhjetor), nr.62499/00, 26 shtator 2002; Xheraj kundër Shqipërisë, nr.37959/02, § 70, 29 korrik 2008*). Në këtë kuptim, Gjykata vlerëson se ky ankim duhet të shërbejë për zbulimin e moszbatimit të vendimit të Gjykatës së Lartë të datës 6 qershor 2006, i cili përfundimisht njohu të drejtën e ankuesve për kompensim *in lieu* të kthimit të pronës, edhe pse Gjykata e Apelit, për zhgënjimin e ankuesve, arriti të njëjtin konkluzion më 25 mars 2005.

58. Parimet e përgjithshme sipas nenit 6 § 1 të Konventës, për sa i përket moszbatimit të vendimeve përfundimtare të gjykatës përcaktohen në Gjyli kundër Shqipërisë, nr.32907/07, §§ 43-44, 29 shtator 2009 dhe

Beshiri dhe të tjerë, cituan më lart, §§ 60-61.

59. Gjykata vëren se vendimi i Gjykatës së Lartë urdhëroi kompensimin e ankuesve në lidhje me parcelën e tokës së tyre me sipërfaqe 1,600 m². Deri më sot, autoritetet nuk kanë marrë asnjë masë për të zbatuar këtë vendim në favor të ankuesve.

60. Më tej Gjykata, rikujton se një personi, i cili ka fituar një vendim të zbatueshëm kundër Shtetit si rezultat i çështjes së suksesshme gjyqësore, nuk mund t'i kërkohej të përdorë procedurat e zbatimit me qëllim që vendimi të ekzekutohet (*shih Beshiri dhe të tjerë, cituar më lart, § 54*).

61. Për më tepër, Gjykata ka konstatuar shkelje të nenit 6 § 1 të Konventës për shkak të moszbatimit të vendimit përfundimtar të gjykatës, e cila ka caktuar kompensim *in lieu* të kthimit të pronave në rastet e Beshiri dhe të tjerë (*cituar më lart §§ 62-66*); *Driza (cituar më lart §§ 87-94)*; dhe *Vrioni dhe të tjerë kundër Shqipërisë dhe Italisë (nr.35720/04 dhe 42832/06, §§ 54-61, 29 shtator 2009)*. Ajo nuk sheh arsye që të largohet nga këto vlerësime në rastin konkret.

62. Si rrjedhim, Gjykata konkludon se ka pasur shkelje të së drejtës së ankuesve për akses në gjykatë sipas nenit 6 § 1 të Konventës.

C. Kohëzgjatja e procedurave

63. Gjykata vlerëson se ankimi sipas këtij kreu nuk është haptazi i pabazuar në kuptim të nenit 35 § 3 të Konventës. Për më tepër ajo vlerëson se nuk është përcaktuar asnjë bazë tjetër për të deklaruar këtë pjesë të ankimit të papranueshëm dhe prandaj e deklaroi atë të pranueshëm.

64. Megjithatë, Gjykata vlerëson më tej se në dritën e vlerësimeve të saj për shkelje sipas nenit 6 § 1 të Konventës, në lidhje me moszbatimin e vendimit të Gjykatës së Lartë të datës 6 qershor 2006, ajo nuk duhet të vendosë më vete mbi meritat e kohëzgjatjes së procedurave të ankimit (*shih Vrioni dhe të tjerë kundër Italisë dhe Shqipërisë, cituar më lart, § 66; Lizanets kundër Ukrainës, nr.6725725/03, § 48, 31 maj 2007*).

II. SHKELJA E PRETENDUAR E NENIT 13 NË LIDHJE ME NENIN 6 § 1 TË KONVENTËS

65. Sipas nenit 13 të Konventës, ankuesit argumentuan se ata nuk kishin asnjë mjet efektiv ligjor për të zbatuar vendimin e formës së prerë në favor të tyre.

Neni 13 i Konventës citon si më poshtë:

“Çdo person, të cilit i kanë shkelur të drejtat dhe liritë e njohura në këtë Konventë, ka të drejtë të paraqesë një ankim efektiv përpara një instance kombëtare, edhe kur kjo shkelje është kryer nga persona që veprojnë brenda ushtrimit të funksioneve të tyre zyrtare.”

A. Pranueshmëria

66. 54. Gjykata vlerëson se ky ankim nuk është haptazi i pabazuar sipas kuptimit të nenit 35 § 3 të Konventës. Më tej, ajo vlerëson se çështja nuk është e papranueshme nga çdo pikëpamje tjetër. Prandaj, për këtë arsye duhet të deklarohet si e pranueshme.

B. Meritat

67. Gjykata rithekson se në vendimin e saj, në çështjen e lartpërmendur *Driza*, ajo vlerësoi si më poshtë: “118. Gjykata vëren se ligji i pronave 1993 (i cili është shfuqizuar nga ligji i pronave 2004, i cili më tej është amenduar nga ligji i pronave 2006) parashikonte forma të ndryshme të kompensimit në rastet kur prona origjinale nuk mund t'i kthehej ish-pronarit (....). Ligji i pronave 1993 i la vendosjen e formës së duhur të kompensimit Këshillit të Ministrave, i cili duhej të përcaktonte rregullat e hollësishme dhe metodat e zbatueshme për dispozitat e kompensimit. Sipas vlerësimeve të Gjykatës së Lartë në vendimin e saj të datës 7 dhjetor 2000, organet kompetente për t'u marrë më çështje të kompensimit akoma nuk ishin ngritur (...). Me gjithë hyrjen në fuqi të ligjit të pronave 2004 situata nuk ndryshoi. Vetëm më 28 prill 2005, Parlamenti miratoi një ligj, i cili përcaktonte metodologjinë për vlerësimin e pronës për qëllime kompensimi. Seksioni 5 i këtij ligji i la detyrë për zbatimin e kësaj metodologjie Komitetit Shtetëror mbi Kthimin dhe Kompensimin e Pronave, i cili duhej të nxirrte plane të përshtatshme truall për të lejuar vlerësimin e pronave. Megjithatë deri më sot, këto plane nuk janë miratuar.

119. Si rrjedhojë, Gjykata vlerëson se në mungesë të organeve të duhura për t'u marrë me çështje të kompensimit ose miratimin e planeve të truallit për vlerësimin e pronave, Qeveria dështoi të përcaktonte një procedurë të duhur në lidhje me pretendimet për kompensim. Për më tepër, nuk ka gjasa që Qeveria të vendosë një sistem të tillë në mënyrë të shpejtë apo brenda një hapësire kohore të mjaftueshme për të mundësuar zgjidhjen e mosmarrëveshjeve në lidhje me përcaktimin e të drejtave të ankuesve.”

68. Në rastin në fjalë, Gjykata vëren se që në datën e miratimit të vendimit të çështjes “*Driza*”, Qeveria

ka mundësuar dispozita të reja ligjore në lidhje me dhënien e kompensimit financiar, miratimin e hartave të vlerësimit të pronave dhe krijimin e FKNN-së (*shih seksionin më lart “E drejta vendase përkatëse”*). Prandaj Gjykata duhet të përcaktojë nëse masat e marra përbëjnë një mjet ligjor efektiv në kuptim të nenit 13 të Konventës.

69. Gjykata rikujton se neni 13 i Konventës i jep shprehje të drejtpërdrejtë detyrimit të Shteteve, parashikuar në nenin 1 të Konventës, për të mbrojtur pikësëpari dhe kryesisht të drejtat e njeriut brenda sistemit të tyre ligjor. Prandaj ajo kërkon që shtetet të sigurojnë një mjet ligjor vendas për t’u marrë me thelbin e “ankimit të argumentueshëm” sipas Konventës dhe për të ofruar ndihmën e përshtatshme (Burdov kundër Rusisë (nr.2), nr.33509/04, § 96, GJEDNJ 2009-....; dhe Yuriy Nikolayevich Ivanov kundër Ukrainës, nr.40450/04, § 63, GJEDNJ 2009-.... (ekstrakte)).

70. Sipas nenit 13 të Konventës, hapësira e detyrimeve të shteteve kontraktuese ndryshon në varësi të natyrës së ankimit të ankuesve; “efektiviteti” i një “mjeti ligjor” në kuptim të kësaj dispozite nuk varet nga siguria e një rezultati të favorshëm për ankuesin. Në të njëjtën kohë mjeti ligjor i kërkuar sipas nenit 13 duhet të jetë “efektiv” si në praktikë, ashtu edhe në ligj në kuptimin që ose të pengojë shkeljen e pretenduar apo vazhdimin e saj, ose të sigurojë zgjidhjen e duhur për çdo shkelje që ka ndodhur (*shih Burdov (nr.2), cituar më lart, § 97, dhe Yuriy Nikolayevich Ivanov, cituar më lart, § 63*).

71. Në rastin konkret Gjykata vëren që në fillim se vendimi i Qeverisë mbi dhënien e kompensimit financiar përcakton në mënyrë të saktë se pretenduesi mund të përligjë të drejtën e tij për kompensim bazuar në vendimin e Komisionit. Dispozitat mbi kompensimin financiar nuk zbatohen për pretenduesit, si për ankuesit në rastin konkret, të cilët pretendojnë kompensim të zbatueshëm bazuar në një vendim përfundimtar gjykatë.

72. Duke pasur parasysh informacionin në posedim të saj, Gjykata vëren më tej se, në praktikë, Agjencia i ka caktuar kompensim vetëm pretenduesve të cilët posedojnë një vendim Komisioni. Pretenduesve të cilët posedojnë një vendim përfundimtar dhe të zbatueshëm gjykatë, nuk u është dhënë kompensim.

73. Për më tepër, Gjykata nuk mund të përcaktojë masa të tjera të cilat janë aprovuar me qëllim që të sigurohet zbatimi i vendimit të formës së prerë të gjykatës që i cakton kompensim një ankuesi *in lieu* të kthimit të pronës. Qeveria nuk ka parashtruar asnjë provë për të kundërtën.

74. Sa më lart, Gjykata vlerëson se ankuesit nuk kishin mjet ligjor efektiv që t’i mundësonte ato të siguronin zbatimin e së drejtës së tyre për kompensim të njohur me vendim përfundimtar gjykatë.

75. Si rrjedhim, ka pasur shkelje të nenit 13 në lidhje me nenin 6 § 1 të Konventës.

III. SHKELJA E PRETENDUAR E NENIT 1 TË PROTOKOLLIT NR.1 TË KONVENTËS

76. Ankuesit pretenduan se dështimi për t’i paguar atyre kompensim sipas vendimit të Gjykatës së Lartë të datës 6 qershor 2006 shkakton shkelje të nenit 1 të protokollit nr.1, i cili parashikon:

“Çdo person fizik dhe juridik ka të drejtën që t’i respektohet pasuria e tij. Askush nuk mund të privohet nga prona e tij, përveçse për arsye të interesit publik dhe në kushte të parashikuara nga ligji dhe nga parimet e përgjithshme të së drejtës ndërkombëtare.

Dispozitat e mëparshme nuk cenojnë të drejtën e shteteve për të zbatuar ligjet që ato i quajnë të domosdoshme për të rregulluar përdorimin e pasurive në përputhje me interesin e përgjithshëm ose për të siguruar pagesën e taksave, ose të kontributeve të tjera ose të gjobave.”

A. Pranueshmëria

77. Gjykata çmon se ankimi sipas këtij kreu nuk është haptazi i pabazuar në kuptim të nenit 35 § 3 të Konventës. Për më tepër ajo vlerëson se nuk është përcaktuar asnjë bazë tjetër për të deklaruar këtë pjesë të ankimit të papranueshëm dhe prandaj e deklaroi atë të pranueshëm.

B. Meritat

78. Qeveria parashtroi se nuk kishte lidhje shkakore ndërmjet këtij ankimi dhe detyrimit të autoriteteve për të siguruar kompensim.

79. Gjykata rikujton se “pretendim” mund të përbëjë “pasuri” në kuptim të nenit 1 të protokollit nr.1 nëse është përcaktuar në mënyrë të mjaftueshme për të qenë i zbatueshëm (*shih Stran Greek Refineries dhe Stratis Andreadis kundër Greqisë, vendim i datës 9 dhjetor 1994, seria A nr.301-B, f. 84, § 59*).

80. Gjykata vëren se vendimi i Gjykatës së Lartë i datës 6 qershor 2006 u siguroi ankuesve pretendimin

e zbatueshëm për kompensim *in lieu* të kthimit të pronës.

81. Gjykata rikujton praktikën e saj gjyqësore se pamundësia e ankuesit për të fituar ekzekutimin e vendimit përfundimtar të gjykatës në favor të tij ose të saj përbën ndërhyrje në të drejtën për gëzimin paqësor të pasurisë, përcaktuar në fjalinë e parë të paragrafit të parë të nenit 1 të protokollit nr.1 (*shih ndërmjet autoriteteve të tjera, Burdov kundër Rosisë, nr.59498/00, § 40, GJEDNJ 2002-III*).

82. Gjykata vëren se ajo ka zbuluar, gjithashtu, shkelje të nenit 6 § 1 të Konventës për arsye të dështimit të autoriteteve për të zbatuar vendimin përfundimtar të gjykatës që cakton kompensimin (*shih paragrafët 58-62 më lart*).

83. Më tej, Gjykata vëren se ajo ka konstatuar, gjithashtu, shkelje të të drejtave të pronës së ankuesve për arsye të dështimit të autoriteteve për të siguruar kompensimin që rrjedh nga vendimi përfundimtar i gjykatës në rastet e Beshiri dhe të tjerë, cituar më lart, §§ 95-103; Driza, cituar më lart, §§ 101-109; dhe Vrioni dhe të tjerë kundër Shqipërisë dhe Italisë, nr.35720/04 dhe 42832/06, §§ 71-77, 29 shtator 2009. Gjykata nuk shikon arsye për të arritur në një konkluzion të ndryshëm në rrethanat e çështjes në fjalë.

84. Për rrjedhojë, ka pasur shkelje të nenit 1 të protokollit nr.1 të Konventës.

IV. ZBATIMI I NENEVE 46 DHE 41 TË KONVENTËS

A. Neni 46 i Konventës

85. Gjykata vëren se në rastin në fjalë, ajo ka identifikuar mangësi në kuadrin rregullator shqiptar, për sa i përket mungesës së mekanizmit për të siguruar zbatimin e vendimit të formës së prerë të gjykatës që jep kompensim *in lieu* të kthimit të pronës. Mangësi të tilla duhet të trajtohen si një çështje urgjente duke pasur parasysh numrin e personave në situatën e ankuesve dhe hapësirën për ankime të tjera pranë Gjykatës duke ngritur të njëjtat çështje (*shih Driza cituar më lart, § 122*).

86. Në rast se shteti i paditur mbetet i lirë për të zgjedhur mjetet me anë të të cilave do të plotësojë detyrimet ligjore sipas nenit 46 të Konventës, me kusht që mjete të tilla të jenë në përputhje me konkluzionet e përcaktuara në vendimin e Gjykatës (*shih Burdov kundër Rosisë (nr.2) cituar më lart, § 136*), Gjykata vlerëson se masat e përgjithshme në nivel kombëtar janë të nevojshme për ekzekutimin e vendimit në fjalë.

87. Gjykata vëren se problemet e konstatuara në këtë rast në thelb të shkeljeve të nenit 6, nenit 13 në lidhje me nenin 6 dhe nenin 1 të protokollit nr.1, janë komplekse dhe strukturore. Ato kërkojnë miratimin dhe zbatimin e masave me karakter legjislativ dhe administrativ, duke përfshirë autoritete të ndryshme. Gjykata vlerëson se shteti i paditur duhet të marrë masa të mjaftueshme legjislative, administrative dhe financiare me qëllim që të sigurojë dhënien e kompensimit, pa vonesa të panevojshme, urdhëruar me vendim përfundimtar gjykate *in lieu* të kthimit të pronës. Për shembull, shteti i paditur duhet të përcaktojë një organ kompetent zbatues, të sigurojë burime të mjaftueshme njerëzore dhe materiale, të përcaktojë rregulla të qarta dhe të thjeshta të procedurave për mbledhjen e pretendimeve, të përcaktojë afate kohore reale dhe të detyrueshme për procedimin dhe zbatimin e tyre, të caktojë fondet e nevojshme buxhetore dhe të heqë të gjitha pengesat me qëllim që të sigurojë dhënien e kompensimit financiar ose në natyrë, duke pasur parasysh parimet e përcaktuara në praktikën gjyqësore të Gjykatës.

88. Gjykata rithekson se është me rëndësi vendimtare që një vendim gjykate kundër shtetit, pasi ka marrë fuqinë e *res judicata*, duhet të zbatohet pa vonesa të panevojshme. Ankuesit nuk duhet t'i kërkohet të mbajë barrën për ekzekutimin e vendimeve *res judicata* dhënë në favor të tij kundër shtetit (*shih mutati mutandis, Metaxas kundër Greqisë nr.8415/02, § 49, 27 maj 2004*). Dështimi i shtetit për të zbatuar vendimet *res judicata* cenon sigurinë publike në sistemin gjyqësor dhe respektin për shtetin e së drejtës, i cili është një nga parimet themelore të një shoqërie demokratike dhe element i trashëguar në të gjithë nenet e Konventës (*shih mutatis mutandis, Stere dhe të tjerë kundër Rumanisë nr.25632/02, § 53, 23 shkurt 2006*).

B. Neni 41 i Konventës

89. Neni 41 i Konventës parashikon:

“Kur Gjykata konstaton shkelje të Konventës ose të protokolleve të saj, dhe nëse e drejta e brendshme e palës së lartë kontraktuese mundëson vetëm ndreqje të pjesshme të pasojave që kanë rrjedhur nga kjo shkelje, Gjykata, nëse është e nevojshme, i jep palës së dëmtuar një shpërblim të drejtë.”

90. Ankuesit pretenduan 3,210,240 euro në lidhje me dëmin material, i cili përbënte 2,640,000 euro, për

sa i përket vlerës së tokës dhe 570,240 euro në lidhje me humbjen e përfitimeve për një periudhë prej 10 vjetësh.

Ato u bazuan në një raport vlerësimi të pronës nga një ekspert për të përcaktuar vlerën e përgjithshme të tokës dhe humbjen e përfitimeve, në përputhje me të cilat çmimi i tregut të pronës ishte 1,650 euro për m² dhe çmimi i tregut për qiranë ishte 5,280 euro në muaj. Së fundi, ankuesit pretenduan 100,000 euro në lidhje me dëmin jomaterial.

91. Qeveria nuk parashtroi asnjë vëzhgim në këtë drejtim.

92. Gjykata vlerëson se çështja e zbatimit të nenit 41 nuk është gati për vendim. Si rezultat, çështja duhet të rezervohet dhe duhet të fiksohet një procedurë e mëtejshme duke i kushtuar rëndësi mundësisë së arritjes së një marrëveshjeje ndërmjet Qeverisë Shqiptare dhe ankuesve.

PËR KËTO ARSYE, GJYKATA, NJËZËRI:

1. Deklaron ankimin e ankuesve në lidhje me parregullsinë e procesit gjyqësor të papranueshëm dhe pjesën tjetër të ankimit të pranueshëm.

2. Vendos se ka shkelje të nenit 6 § 1 të Konventës për arsye të moszbatimit të vendimit të Gjykatës së Lartë të datës 6 qershor 2006.

3. Vendos se nuk është e nevojshme të shqyrtohet ankimi i ankuesve sipas nenit 6 § 1 në lidhje me kohëzgjatjen e moszbatimit të vendimit të Gjykatës së Lartë të datës 6 qershor 2006.

4. Vendos se ka shkelje të nenit 13 në lidhje me nenin 6 §1 të Konventës.

5. Vendos se ka shkelje të nenit 1 të protokollit nr.1 të Konventës.

6. Vendos se çështja e ankimit të nenit 41 nuk është gati për vendim.

Si rezultat:

a) e rezervon tërësisht çështjen e sipërpërmendur.

b) fton Qeverinë dhe ankuesit të parashtrojnë, brenda tre muajve nga data në të cilën vendimi bëhet përfundimtar, në përputhje me nenin 44 § 2 të Konventës, vëzhgimet e tyre të shkruara për çështjen dhe, në veçanti, të njoftojnë Gjykatën në rast të ndonjë marrëveshjeje që ato mund të arrijnë.

c) rezervon procedurën e mëtejshme dhe i delegon Kryetarit të Dhomës kompetencën e fiksimit të kësaj çështjeje nëse është e nevojshme.

Hartuar në anglisht dhe njoftuar me shkrim në datën 8 mars 2011, në përputhje me nenin 77 §§ 2 dhe 3 të rregullores së Gjykatës.

SEKRETAR
Lawrence Early

PRESIDENT
Nikolas Bratza